

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісівництва, лісових культур та таксації лісу
Кваліфікаційна робота на правах рукопису

Козачок Костянтин Миколайович

УДК 630*33

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
СТРУКТУРА ЛІСОЗАГОТІВЛІ У ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ
ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»

205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Козачок К.М.
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Степаненко М.А.
(прізвище, ім'я, по батькові)
К.е.н., ст. викл.
(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2024

Висновок кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ __ від «__» ____ 2024 р.

Завідувач кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу

К.с.-г.н., доцент _____ Юрій СІРУК

__ від «__» ____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Козачок К.М. Структура лісозаготівлі у Філії «Коростенське лісомисливське господарство». - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня Бакалавр за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

За допомогою аналітичного порталу Лісового аналітично-інноваційного центру було проведено аналіз структури лісозаготівлі на регіональному рівні та рівні філій. Було визначено динаміку лісозаготівлі від основних рубок за період з 2019 по 2023 роки. Результати показали, що останніми роками зросли обсяги лісозаготівлі від суцільнолісосічних рубок та рубок догляду, тоді як обсяги санітарних рубок зменшилися.

Ключові слова: обсяги лісозаготівлі, рубки, товарна структура деревини, аналітичний портал.

ANNOTATION

Kozachok K.M. The structure of logging in the Branch "Korosten Forestry". - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining a Bachelor's degree in the specialty 205 - forestry. – Polis National University, Zhytomyr, 2024.

With the help of the analytical portal of the Forest Analytical and Innovation Center, an analysis of the structure of logging at the regional and branch level was carried out. The dynamics of logging from the main felling for the period from 2019 to 2023 was determined. The results showed that in recent years, the volume of logging from whole-wood logging and maintenance logging has increased, while the volume of sanitary logging has decreased.

Keywords: volumes of logging, felling, commodity structure of wood, analytical portal.

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСОВОГО ФОНДУ ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»	7
РОЗДІЛ 2. ОБСЯГИ ЛІСОЗАГОТІВЛІ ТА ТЕХНІЧНА ПРИДАТНІСТЬ ДЕРЕВИНИ В ЛІСАХ ЖИТОМИРЩИНИ	16
1.1 Обсяги лісозаготівлі на Житомирщині в 2022-2023 рр	16
1.2 Технічна придатність заготовлюваної деревини в межах Житомирської області	18
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ПОКАЗНИКІВ ЛІСОЗАГОТІВЛІ У ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»	22
Висновки	28
Список літератури	29

ВСТУП

Актуальність теми дослідження

Ведення лісового господарства в експлуатаційних лісах, які займають значну частину площі в Україні, має на меті отримання максимального економічного ефекту з одиниці площі лісових ділянок [9]. Для досягнення цієї мети важливо не тільки отримати максимальну кількість лісопродукції, але й забезпечити виробництво цінного асортименту цінних порід деревини, які мають попит на ринку. В умовах ринкової економіки навіть менша кількість високотоварної деревини може за прибутком перевищувати вартість великої кількості низькотоварної деревини, якої на ринку надлишок [2]. Що стосується рубок головного користування, одним із показників ефективності лісового господарства є товарна структура лісосічного фонду. Аналіз структури деревини за технічною придатністю є запорукою фінансової стабільності підприємства, оскільки втрата балансу певних рубок може призвести до економічних та лісівничих проблем [13, 28].

Мета та завдання роботи.

Основним завданням кваліфікаційної роботи було проаналізувати структуру лісозаготівлі та її динаміку за період з 2019 по 2023 роки.

Для успішного досягнення мети було заплановано виконання таких завдань:

- Визначити основні характеристики лісового фонду філії.
- Проаналізувати структуру деревини за технічною придатністю у межах регіону.
- Визначити динаміку лісозаготівлі та її структуру за основними видами рубок.

Об'єкт дослідження: лісозаготівля деревини.

Предмет дослідження: обсяги та структура заготовленої деревини від рубок різних систем.

Методи досліджень: включали аналітично-статистичні підходи з використанням бази даних ВО «Укрдержліспроект», а також аналітичного

порталу Лісового аналітично-інноваційного центру з опціями для математично-статистичного обробітку даних та відповідної інтерпретації результатів досліджень.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. По матеріалах виконаних досліджень було опубліковано 2 наукові праці, з яких дві одноосібно:

1. Козачок К. Обсяги лісозаготівлі та технічна придатність деревини в лісах Житомирщини. *Наукові читання 2024 наук.-практ. конф (31 травня 2024р.).* - Житомир: Поліський національний університет, 2023. С.

2. Козачок К. Структура показників лісозаготівлі у філії «Коростенське лісомисливське господарство». *Перспективи сучасної науки: теорія і практика. Матеріали V Міжнародній наук.-практ. конф. (24 червня 2024р.).* – Львів, 2024 С.

Практична значущість результатів дослідження. Проведений аналіз динаміки лісозаготівлі за ефективними системами рубок дозволяє оцінити ефективність лісокористування та забезпечити його збалансованість.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 33 сторінок, з яких 29 сторінок – це основна частина. у роботі також міститься 8 таблиць, 17 рисунків. аналіз інформаційних даних забезпечило опрцювання даних з 44 джерел.

РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСОВОГО ФОНДУ ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»

Ліси філії розташовані на території двох адміністративних районів: Житомирського (44,2 тис. га) та Коростенського (26,3 тис. га). За своїм призначенням ліси мають різноманітні функції [36]. Більше половини загальної площі лісового фонду займає рекреаційно-оздоровчі ліси, а частина експлуатаційних лісів(рис.1)

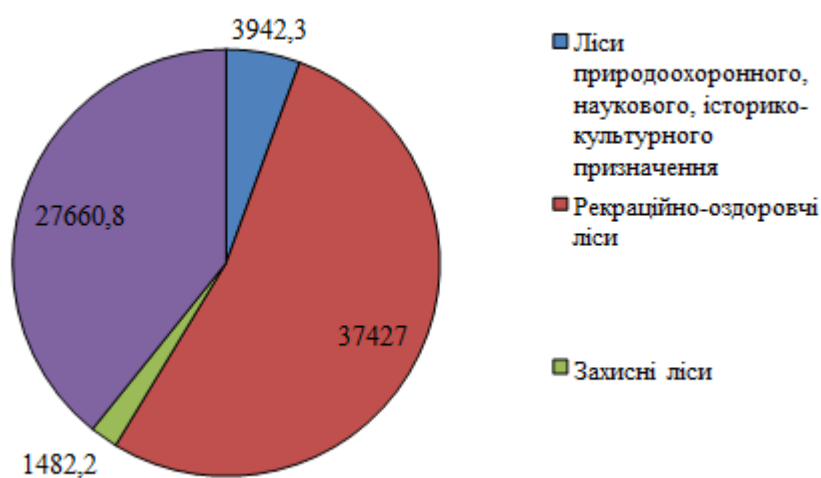

Рис. 1. Структура лісів за цільовим призначенням, %

Ліси 1-ї та 3-ї категорій є найменш представленими у фондах філії [29]. Ліси природоохоронного та іншого призначення переважно зустрічаються у вигляді заказників, а також пам'яток природи, лісів історико-культурного та наукового значення, у тому числі генетичних резерватів. У всіх без винятку випадках ліси 1-ї категорії належать до господарських частин лісів з особливим режимом використання, що не передбачає проведення рубок головного використання. Захисні ліси, фактично, представлені своєю категорією захисту - лісами навколо берегів річок, озер, водосховищ і т.д., де можливо експл. (таблиця 1).

Таблиця 1

Розподіл площ ділянок лісового фонду за категоріями захисності

Назва категорії захисності	Загальна площа, га	В т.ч. вкрита лісом, га	Загальн ий запас, тис.м3	Кількість виділів
ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ	1.9	1.9	0.47	1
ЗАКАЗНИКИ	3396	3028	436.78	895
ЛІСИ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	227	222.4	63.18	35
ЛІСИ У МЕЖАХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	18	11.8	5.85	10
ЛІСИ НАУКОВОГО ПРИЗНАЧ., ВКЛЮЧ, ГЕНЕТИЧНІ РЕЗЕРВАТИ	317.4	312.4	96.67	30
ЛІСОПАРКОВА ЧАСТИНА ЛІСІВ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	11170	10163.7	3695.6	4655
ЛІСОГОСПОДАРСЬКА ЧАСТИНА ЛІСІВ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	25826.5	22741.8	6483.42	11399
РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧІ ЛІСИ, ПОЗА МЕЖАМИ ЗЕЛЕНИХ ЗОН	412.5	364.8	111.92	202
ЛІСИ УЗДОВЖ БЕРЕГІВ РІЧОК, НАВКОЛО ОЗЕР, ВОДОЙМИЩ ТА ІНШІ	1482.2	1269.9	396.52	744
ЕКСПЛУАТАЦІЙНІ ЛІСИ	27660.8	23689	6123.24	12063
Разом	70512.3	61805.7	17413. 65	30034

Крім того, в межах філії лісовпорядкуванням виділено майже 6,9 тисяч гектарів особливо захищених лісових ділянок. Більша частина цих ділянок розташована в заказника, але значні площі також виявлені в лісах різних категорій захищеності, де передбачена експлуатація. Найбільші площі таких ділянок представлені берегозахисними урочищами лісів та ділянками на рекультивованих землях. (таблиця 2).

Таблиця 2

Особливо захисні ділянки в межах філії

Назва категорії захисності	Загальна площа, га	В т.ч. вкрита лісом, га	Загальний запас, тис.м3	Кількість виділів
Берегозахисні ділянки лісів	1619. 4	1579	459. 32	800
Узлісся, що прилягають до залізниць і автодоріг державні, значення,	218	216. 7	70. 82	212
Ділянки лісів навколо оздоровчих та рекреаційних терит.	191. 8	191. 5	71. 74	86
Ділянки лісів навколо токовищ глухарів	31. 8	31. 8	7. 33	5
Особливо охоронні частини заказників	3030. 5	3011. 3	432. 88	691
Ділянки лісів на рекультивованих землях	435. 6	428. 6	66. 18	82
Ділянки лісів, що використов. для цілей насінництва і селекції	179. 5	179. 5	55. 97	15
Горіхоплодові ділянки лісів	120. 3	113.8	43. 42	123
Насадження - медоноси	29. 7	29. 7	6. 66	14
Ділянки лісів, що мають спеціальне господарське значення	534. 3	533. 8	156. 97	29
Ділянки плюсових, еталонних, елітних і унікальних насаджень	263. 2	261. 6	89. 06	25
Ділянки лісів, забрудн, радіонуклідами більше 10 кі/кв,км	229. 4	220. 8	63. 73	96
Насадження, в складі яких є породи, що не підлягають рубці	0. 6	0. 6	0. 11	2

Понад 94% займають лісові ділянки, з них майже 88% вкриті лісовою рослинністю. У складі лісистих територій незначною перевагою за площею є штучні насадження. (таблиця 3).

Таблиця 3

Розподіл площ лісових ділянок за категоріями земель

Назва категорії лісу	Площа, га	Кількість виділів
Насадження природного походження	30601. 9	10040
Насадження з домішкою лісових культур	1. 1	1
Лісові культури лісовідновлювальні	31202. 7	11769
Незімкнуті лісові культури лісовідновлювальні	2265	1841
Розсадники лісові	35	10
Плантації	133. 2	140
Дендрологічні сади	1	1
Рідколісся	18. 2	17
Згарища	0. 8	1
Загиблі насадження	267. 4	215
Зруби	1148. 7	933
Галявини	5. 2	5
Пустирі	0. 4	1
Ремізи, біополяни, майданчики для підгодівлі	95. 4	228
Протипожежні розриви	22. 7	21
Декоративні галявини	6. 7	16
Грунтові дороги	290. 4	776
Просіки кварталні	504. 9	1163
Технологічні коридори, волоки	1. 3	6
Візири	0. 7	5
Окружні межі	8. 7	38

Між нелісовими землями переважно є болота, їх частка становить майже 62%, а також сіножаті – 10% (див. таблицю 4). Значні площі займають також будівлі та споруди, які супроводжуються лісом

Таблиця 4

Розподіл площ нелісових ділянок за категоріями земель

Назва категорії лісу	Площа, га	Кількість виділів
Рілля	94. 3	86
Сіножаті	370. 4	255
Пасовища, вигони	11. 8	10
Озера	22	8
Ріки	13. 4	45
Струмки	3. 7	29
Ставки	105. 3	70
Сади	8. 8	9
Автомобільні дороги з штучним покриттям	111. 2	130
Лежневі дороги	2. 9	7
Канави	0. 6	2
Канали	1. 3	2
Колекторна мережа	0. 1	1
Будівлі господарські і адміністративні	37. 7	22
Кордони лісові	73. 6	81
Садиби приватні	59	52
Місця відпочинку	2. 8	4
Кар`єри	55. 9	10
Кладовища	2. 7	1
Болота	2245. 7	1759
Інші нелісопридатні землі	417. 9	65

Більшість деревостанів одноярусних, частка двоярусних становить менше 2%. Молодняк присутній на 17% площі ділянок, покритих лісовою рослинністю, підлісок - на 54% (див. таблицю 5).

Таблиця 5

Розподіл площ лісових ділянок за наявністю ярусів та категорій ділянок

Назва ярусу (категорії) лісу	Площа, га	Кількість виділів
I ярус	61805. 7	21810
II ярус	1093	142
Незімкнуті культури	2265	1841
Природне поновлення	636. 8	374
Рідколісся	18. 2	17
Поодинокі дерева	339. 6	182
Сади	8,8	9
Сухостій	7615. 1	2764
Підріст (тис,шт)	10737. 9	2703
Підлісок	33639. 2	10947

У структурі порід лісів філії найбільшу площу займають дві породи - сосна звичайна і дуб звичайний, їх частка становить відповідно 41% і 37% [42]. З серед сосняків понад 1,1 тисячі гектарів насаджень в осередках кореневої губки. Деревостани з переважанням березі повислої займають 13% лісових угідь, клейковільхові - понад 4%, осичники - майже 2%.

Таблиця 6

Розподіл площ лісових ділянок за головними породами

Головна порода	Площа, га	Кількість виділів
Сосна звичайна	25936. 5	11243
Сосна звич, у вогн, кор, губ,	1120. 9	190
Ялина європейська	848. 9	576
Модрина європейська	15. 3	13
Дуб червоний	305,1	141
Дуб звичайний	24444. 3	6811
Граб звичайний	331. 9	162
Ясен зелений	0. 6	2
Ясен звичайний	169. 3	75
Клен гостролистий	4. 4	8
Берест	3. 9	5
Біла акація	19. 2	20
Береза повисла	8562	3673
Осика	1058. 3	506
Вільха чорна	2851. 7	1716
Липа широколиста	3. 3	2
Липа дрібнолиста	34. 5	15
Тополя біла	16. 8	15
Тополя канадська	37.6	27
Тополя чорна	5. 7	5
Бархат амурський	0.3	1
Горіх грецький	3.4	3
Горіх маньчжурський	0. 2	1
Горіх чорний	9.7	9
Аронія чорноплідна	1. 7	3
Разом	65785. 5	25222

Більшість лісів у складі філії віддаються до високопродуктивних [13]. Приблизно 4,2 тисячі гектарів можна віднести до середньопродуктивних деревостанів, а менше 50 гектарів – до низькопродуктивних (рис. 2).

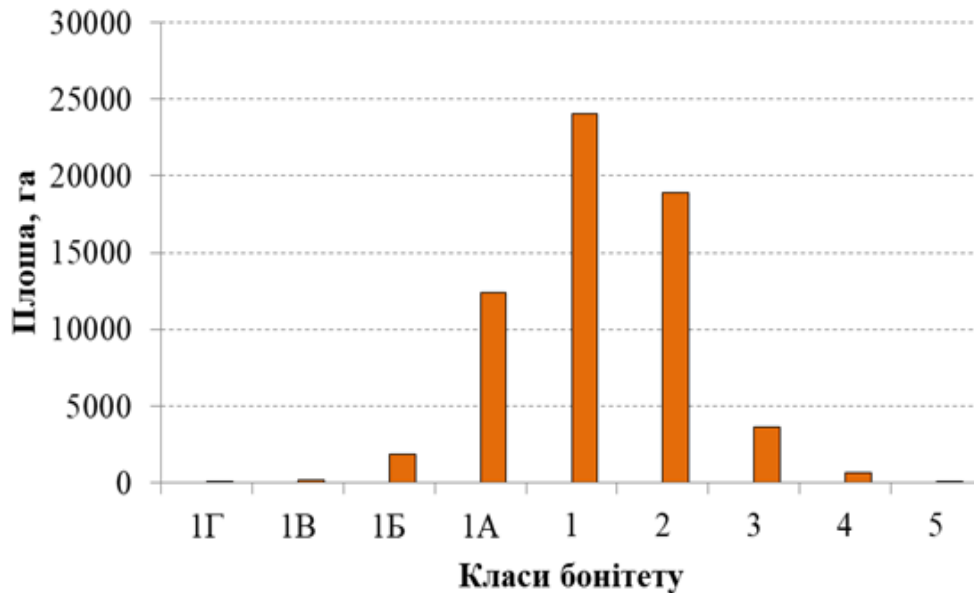

Рис. 2. Розподіл площі деревостанів за класами бонітету, га

Вікова структура лісів є нерівномірною, з переважанням середньовікових насаджень, їх частка становить більше половини загальної площі (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл площі деревостанів за групами віку, га

У лісах філії переважають за площею середньоповнотні деревостани, частка яких становить приблизно 83%(рис. 4).

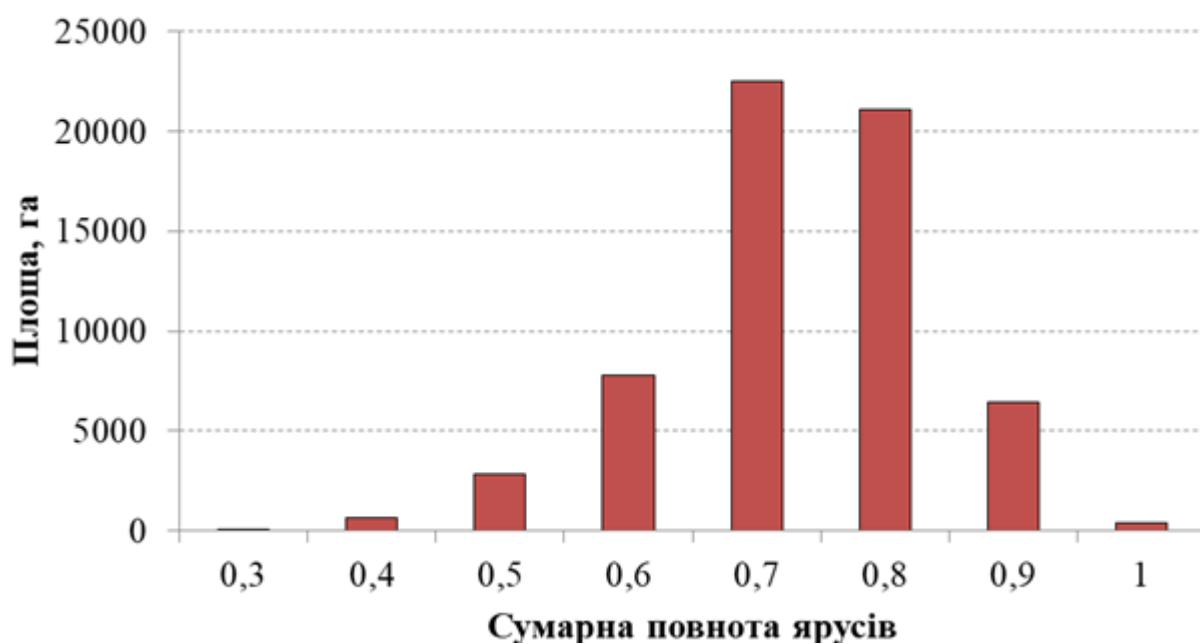

Рис. 4. Розподіл насаджень за повнотами, га

Частка площі низькоповнотних деревостанів невелика - майже 6%, тоді як високоповнотних дещо більша – 11%.

РОЗДІЛ 2. ОБСЯГИ ЛІСОЗАГОТІВЛІ ТА ТЕХНІЧНА ПРИДАТНІСТЬ ДЕРЕВИНИ В ЛІСАХ ЖИТОМИРЩИНИ

1.1. Обсяги лісозаготівлі на Житомирщині в 2022-2023 рр

У 2022 році в Житомирській області лісозаготівлею займалися 23 підприємства. Загальний обсяг лісозаготівлі становив приблизно 3,2 млн м³ деревини [22]. З цієї кількості близько 77 % припадає на підприємства державної власності, а 23 % – на комунальні підприємства (таблиця 7).

Таблиця 7

Розподіл деревини, заготовленої у 2022 році основними лісокористувачами в межах Житомирської області

Лісокористувач	Запас, м ³	Площа, га
Державне підприємство "Овруцьке спеціалізоване ЛГ"	435 673	2 907
Державне підприємство "Городницьке ЛГ"	258 215	4 797
Державне підприємство "Радомишльське ЛМГ"	248 096	4 778
Державне підприємство "Білокоровицьке ЛГ"	205 477	1 719
Державне підприємство "Словечанський лісгосп"	182 629	1 602
Державне підприємство "Лугинське ЛГ"	179 454	3 228
Державне підприємство "Коростишівське ЛГ"	176 742	3 364
Державне підприємство "Баранівське ЛМГ"	171 708	3 337
Державне підприємство "Коростенське ЛМГ"	154 556	2 773
Державне підприємство "Олевське ЛГ"	139 992	2 199
Державне підприємство "Ємільчинське ЛГ"	132 301	2 417
Словечанський лісгосп АПК	110 920	1 899
Державне підприємство "Народицьке спеціалізоване ЛГ"	100 275	667
Державне підприємство "Малинський лісгосп АПК"	99 432	1 268
Олевський лісгосп АПК	97 074	2 004
Пулинський лісгосп АПК	95 884	4 020
Ємільчинський лісгосп АПК	85 297	1 357
Державне підприємство "Бердичівський лісгосп"	78 597	1 844
Державне підприємство «Коростенський лісгосп АПК»	66 066	1 773
Романівський лісгосп АПК	61 336	2 212

Радомишльський лісгосп АПК	54 968	1 757
Новоград-Волинський лісгосп АПК	43 339	960
Коростишівський лісгосп АПК	43 224	2 144
Всього	3 221 255	55 026

У 2022 році найбільші обсяги лісозаготівлі у Житомирській області здійснили ДП «Овруцьке СЛГ» (14 %), ДП «Городницьке ЛГ» (8 %), ДП «Радомишльське ЛМГ» (8 %), ДП «Білокоровицьке ЛГ» (6 %), ДП «Словечанське ЛГ» (6 %) та ДП «Лугинське ЛГ» (6 %). Від загального обсягу деревини 46 % заготовлено від рубок головного користування, ще 46 % – від санітарних рубок, і лише 6 % – від рубок догляду.

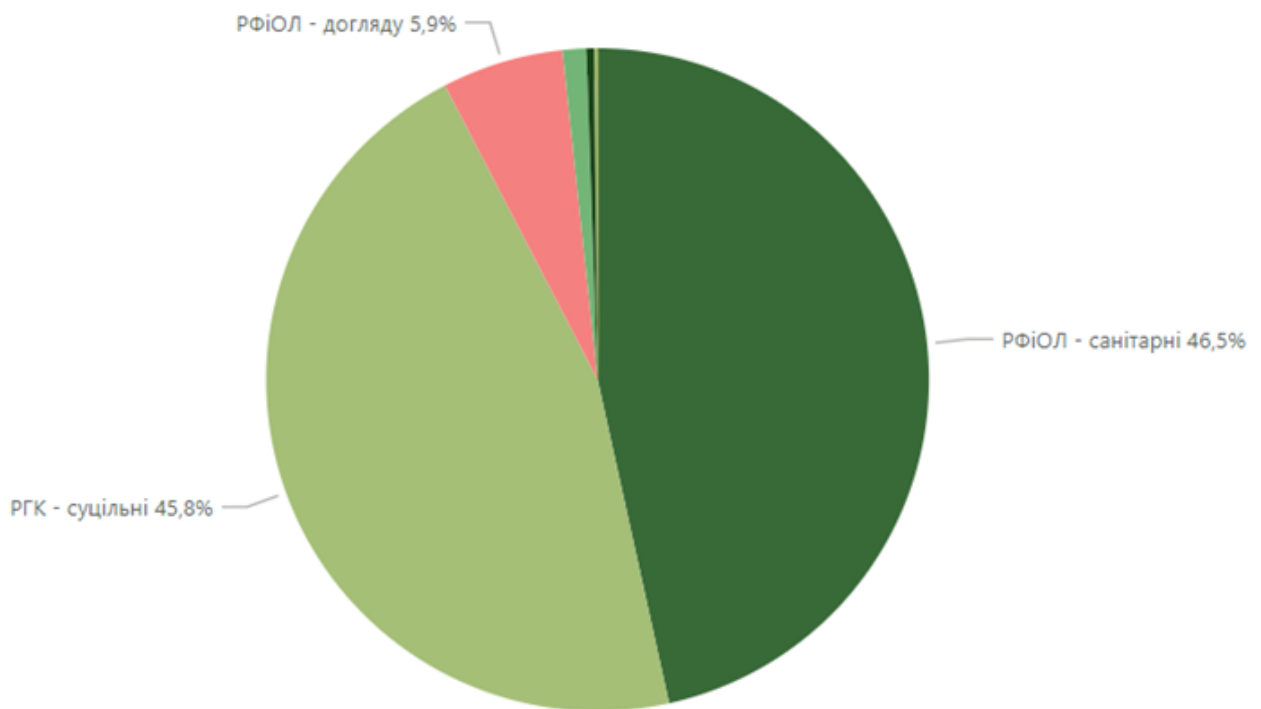

Рис. 5. Структура лісозаготівлі за системами рубок у 2022 році

Під час рубок головного користування в Житомирській області вихід деревини розподілявся наступним чином: трохи більше 50 % становила ділова деревина, майже 36 % — дров'яна деревина, 4 % — ліквід із крони. У випадку санітарних рубок ділова деревина складала майже 26 %, дров'яна — майже 58 %, ліквід із крони — майже 16 %.

ліквід з крони — 2 % [6]. При рубках догляду розподіл деревини за технічною придатністю був таким: близько 21 % — ділова деревина, 51 % — дров'яна, 1 % — ліквід з крони.

1.2. Технічна якість заготовленої деревини в Житомирській області

За даними Лісового інноваційно-аналітичного центру за 2022 рік на території Житомирщини лісозаготівлю здійснювали 23 підприємства, з яких 13 були у державній власності, а 10 — у комунальній [32]. Загальний обсяг заготовленої деревини переважно складався з дров'яної маси, частка якої становила близько 47 %. Варто зазначити, що лише у семи державних підприємствах вихід ділової деревини перевищував вихід дров'яної. У всіх комунальних підприємствах домінувала дров'яна деревина під час лісозаготівлі.

Під час проведення рубок головного користування, які включають виключно суцільнолісосічні рубки, було заготовлено майже 51 % ділової деревини та 36 % дров'яної деревини (див. рис. 6).

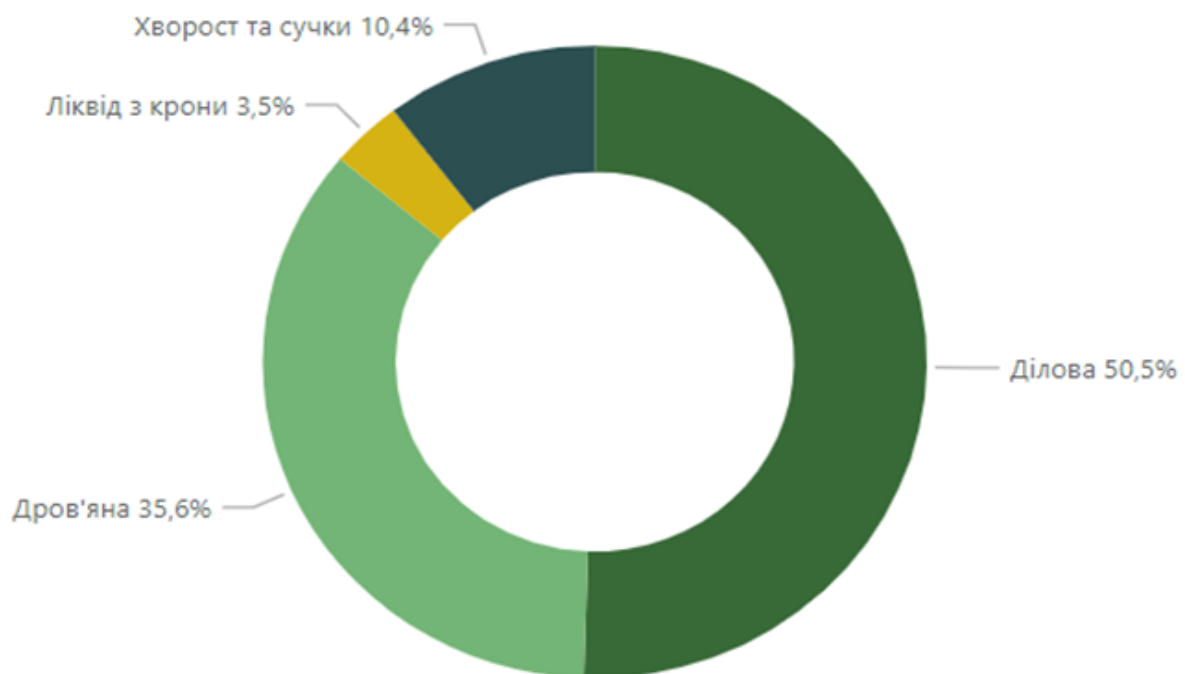

Рис. 6. Розподіл технічної якості деревини, здобутої внаслідок суцільнолісосічних рубок у 2022 році

Найвищий відсоток ділової деревини в лісосічному фонді зафіксовано у ДП «Народицьке СЛГ» – майже 68 %, найнижчий у ДП «Романівський лісгосп АПК» – 28 %.

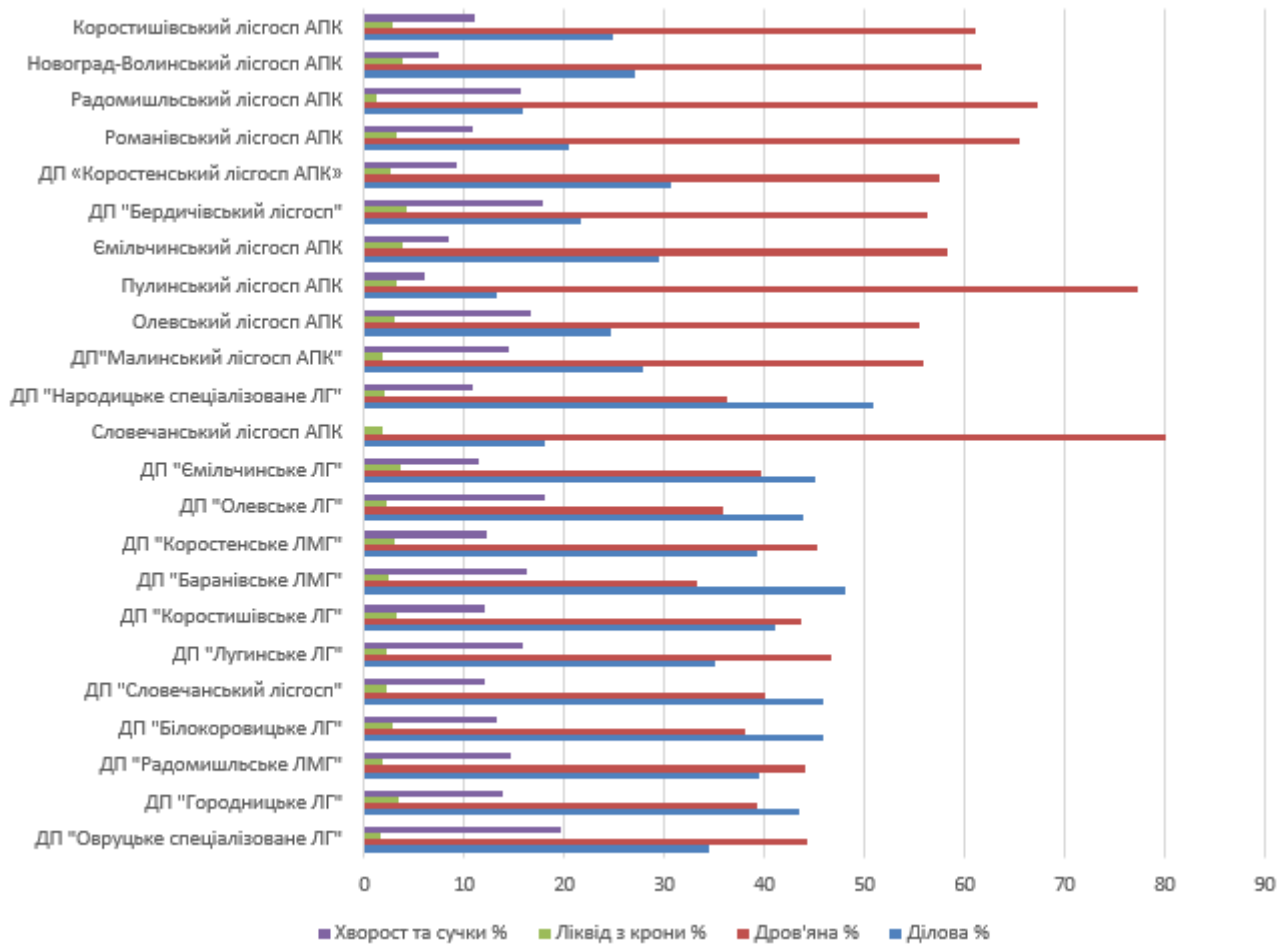

Рис. 7. Розподіл заготовленої у 2022 році деревини за технічною придатністю

При виконанні освітлення заготівля зазвичай не проводиться взагалі. У 2022 році лише ДП «Городницьке ЛГ» зафіксувало ліквід під час освітлювальних робіт (1% від загальної вирубки). Загалом з почищенням схожа історія – 96% неліквідна деревина і лише 4% дров'яна [41]. Під час проріджування середня частка становила 10% для ділової деревини та 76% дров'яної. ДП «Олевське ЛГ» зафіксувало найбільший вихід ділової деревини з прорідження – 22%. Прохідна лісозаготівля характеризується оптимальною промисловою структурою для заготівлі деревини, загалом гарантуючи, що вихід ділової деревини залишається на рівні 30%, та 54% для дров'яної деревини.

Під час рубок догляду загалом по області вихід ділової деревини становив майже 21 %, дров'яної деревини – майже 51 % (рис. 8).

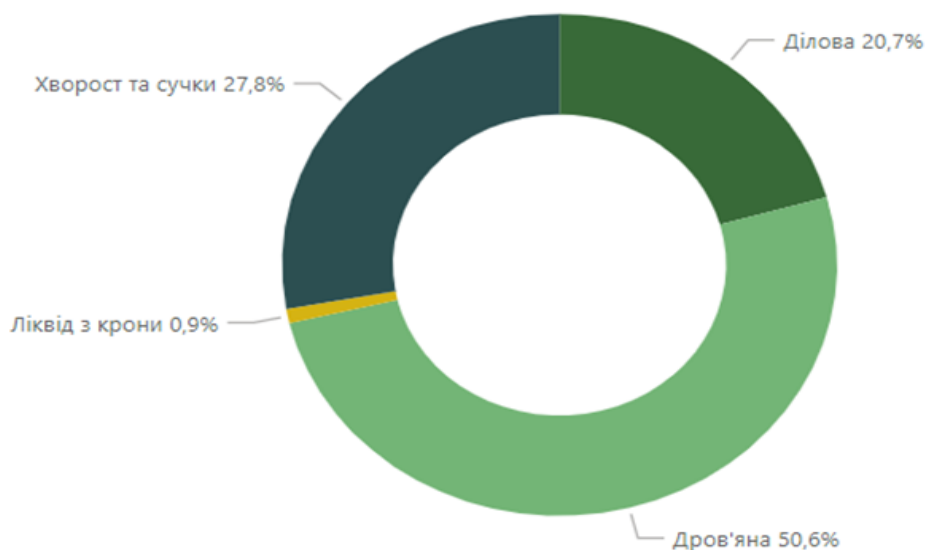

Рис. 8. Структура технічної якості деревини, отриманої внаслідок рубок догляду у 2022 році

У 2022 році санітарні рубки [17] на лісогосподарських підприємствах Житомирської області відзначилися такою структурою заготовленої деревини за її технічною придатністю: 26% — ділова деревина, 58% — дров'яна, 2% — ліквід з крони (рис. 9).

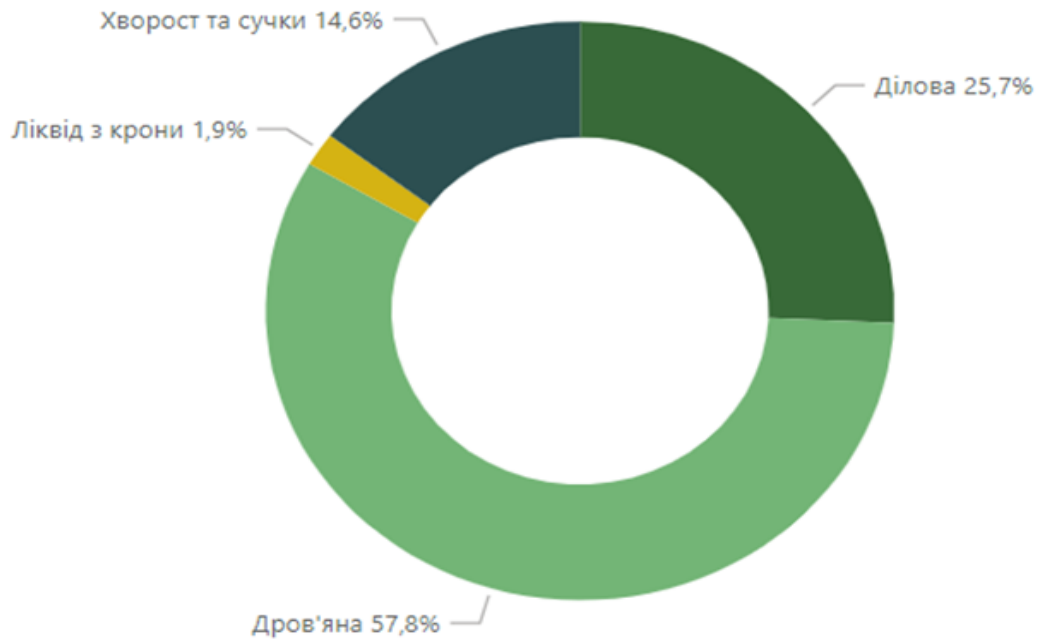

Рис. 9. Структура деревини від рубок догляду за 2022 рік за технічною придатністю

Під час проведення інших рубок [39, 15], в середньому ліквідна деревина становила 64%, з яких 13% — ділова деревина, 49% — дров'яна і приблизно 2% — ліквід з крони.

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ПОКАЗНИКІВ ЛІСОЗАГОТІВЛІ У ФІЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»

Філія «Коростенське лісомисливське господарство» є одним із найбільших лісокористувачів регіону, що підтверджується значними щорічними обсягами лісозаготівлі за період 2020-2022 років [17]. Згідно з даними реєстру лісорубних квитків, щорічний обсяг вирубуваної деревини становив від 92 до 154 тис. м³ (рис. 10). За останні три роки загальні обсяги лісозаготівлі перевищили 0,34 млн м³ деревини.

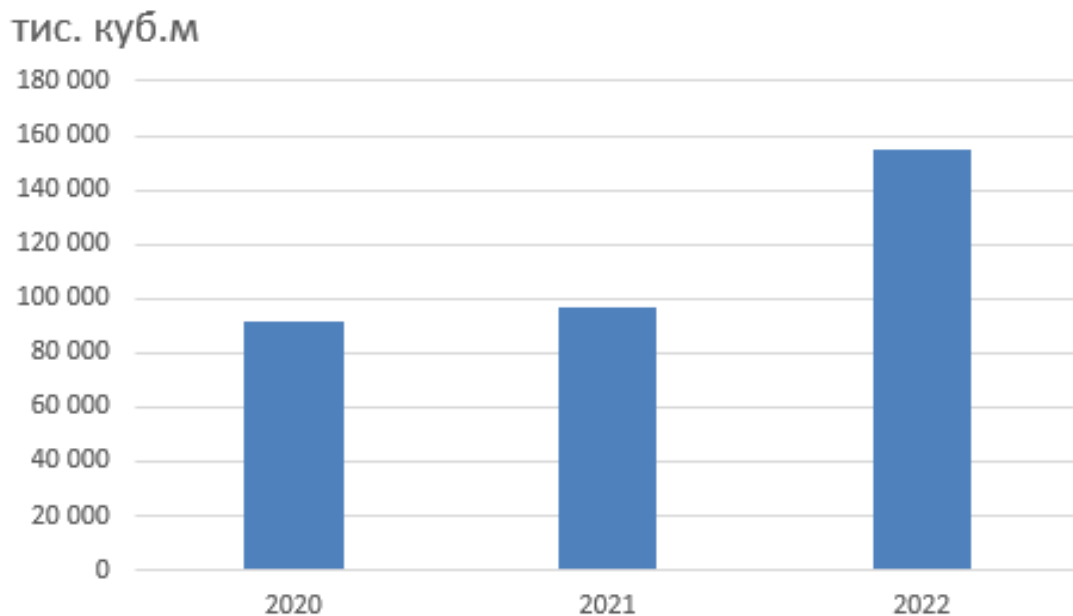

Рис. 10. Динаміка лісозаготівлі у лісах філії за 2020-2022 рр

Під час проведення суцільнолісосічних рубок було заготовлено - 53,9% деревини. Понад 33,5% від загального обсягу вирубуваної деревини припало на вибіркові санітарні рубки, суцільно санітарна рубка – 4%, суцільнолісосічна широколісосічна рубка – 2,9%, прохідна рубка – 2,4% та почищення – 0,6% (рис. 11).

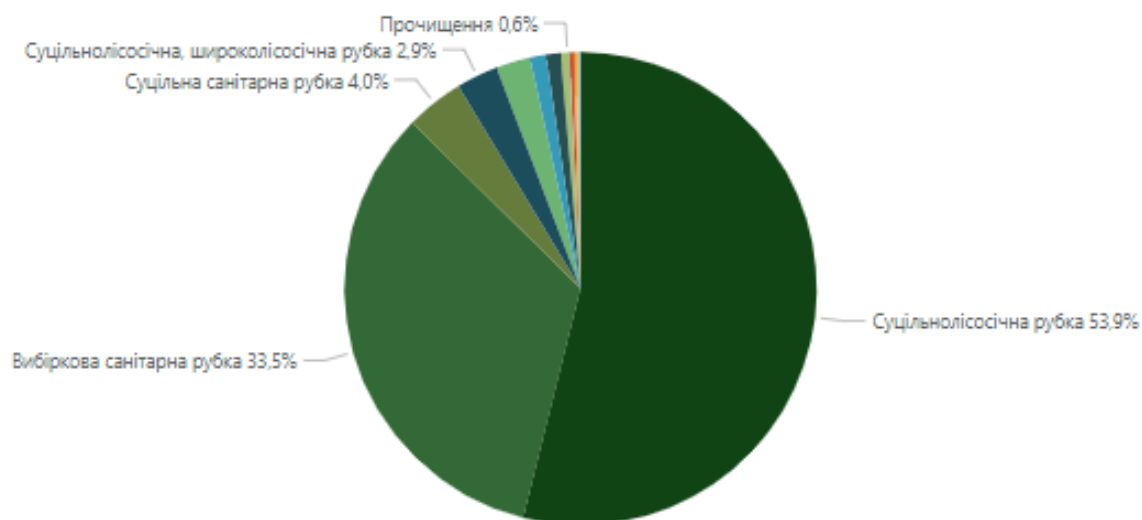

Рис. 11. Структура лісозаготівлі у лісах філії за видами рубок у 2020-2022 рр

Під час проведення рубок головного користування в останні роки спостерігається зниження продуктивності деревостанів лісосічного фонду. Якщо у 2020 року при суцільнолісосічній рубки в середньому з 1 га вирубувалося 302 м³ деревини, то у 2021-2022 році цей показник зменшився до 268-275 м³ (рис. 12).

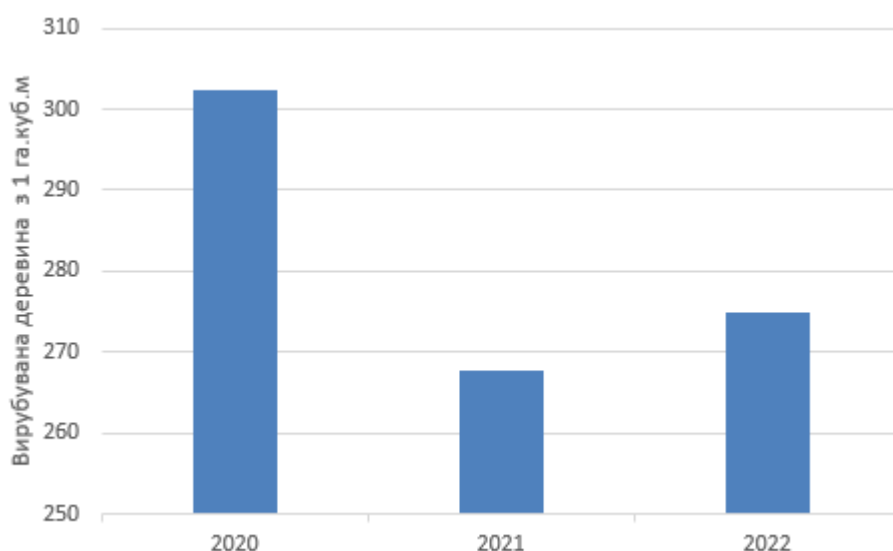

Рис. 12. Динаміка середнього обсягу вирубуваної деревини з одиниці площі при рубках головного користування (РГК) за 2020-2022 роки

Частка лісозаготівлі від вибіркового санітарних рубок протягом останніх років значно змінилася [35]. У 2020 році вона склала 75,4 %, а у 2022 році знизилася до 68,7 % (рис. 13).

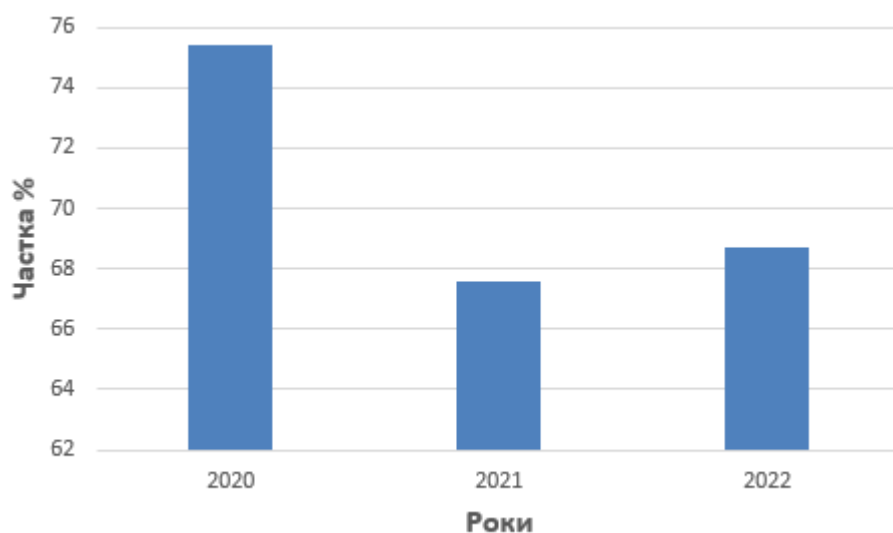

Рис. 13. Частка вибіркового санітарних рубок у загальному обсязі лісозаготівлі за 2020-2022 роки

Суцільні санітарні рубки протягом останніх років також проводилися в різних обсягах (рис. 14).

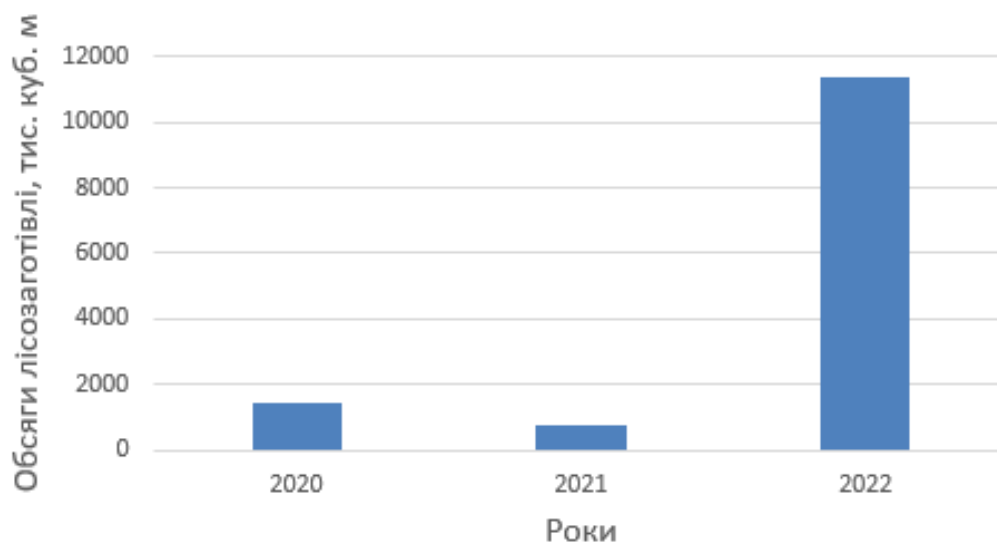

Рис. 14. Динаміка обсягів лісозаготівлі під час суцільних санітарних рубок у період з 2020 по 2022 рік

Основний тип РГК суцільні — є суцільнолісосічна рубка, що займає 92.3% від загальної площі рубок, тоді як інші типи, такі як широколісосічна 5,1%, середньолісосічна 2,3%, та вузьколісосічна 0,25%, ці рубки значно менш поширені (рис. 15).

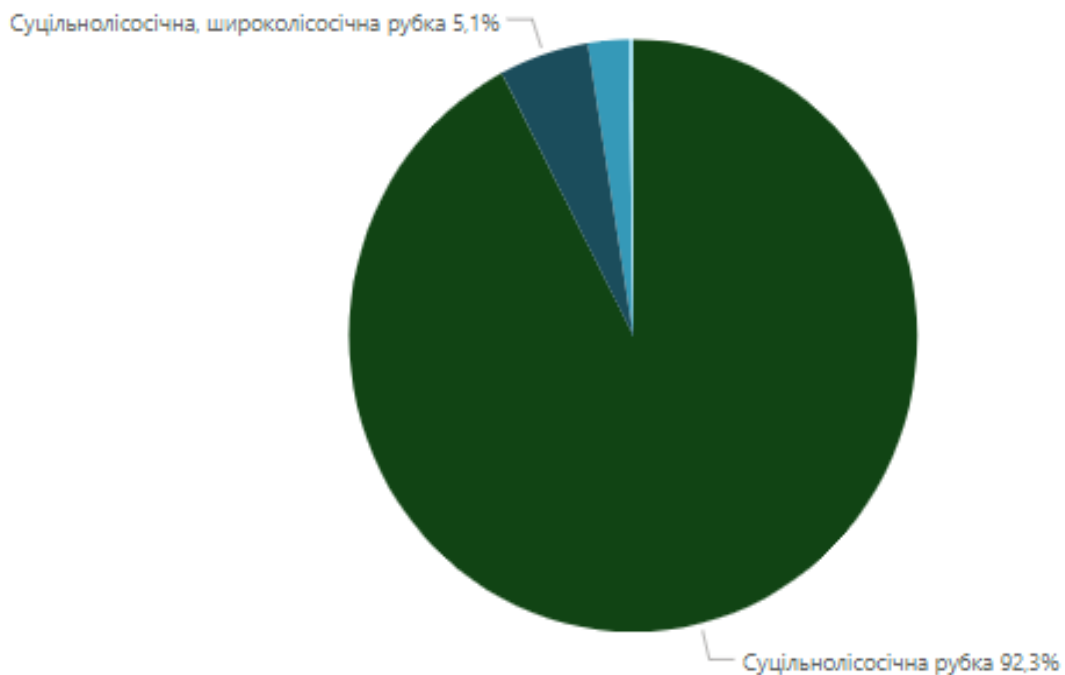

Рис. 15. Структура лісозаготівлі у лісах філії за системою рубки РГК-суцільні у 2020-2022 рр

Найбільшу площу серед рубок догляду займає проčiщення (301 га), що становить 37.5% від загальної площі. Освітлення займає 22.0% (177 га), прохідна рубка — 21.1% (169 га), а проріджування — 19.4% (155 га). Запас на гектар найвищий у прохідної рубки (47.8 кбм/га), тоді як найменший — у освітлення (3.7 кбм/га) (рис. 16).

Рубки догляду в незімкнутих лісових культурах (вибірковий) займають найбільшу площу (197 га, 75.6%), тоді як інші рубки охоплюють 54 га (20.6%), а розрубівання кварталної просіки становить найменшу частку (10 га, 3.9%).

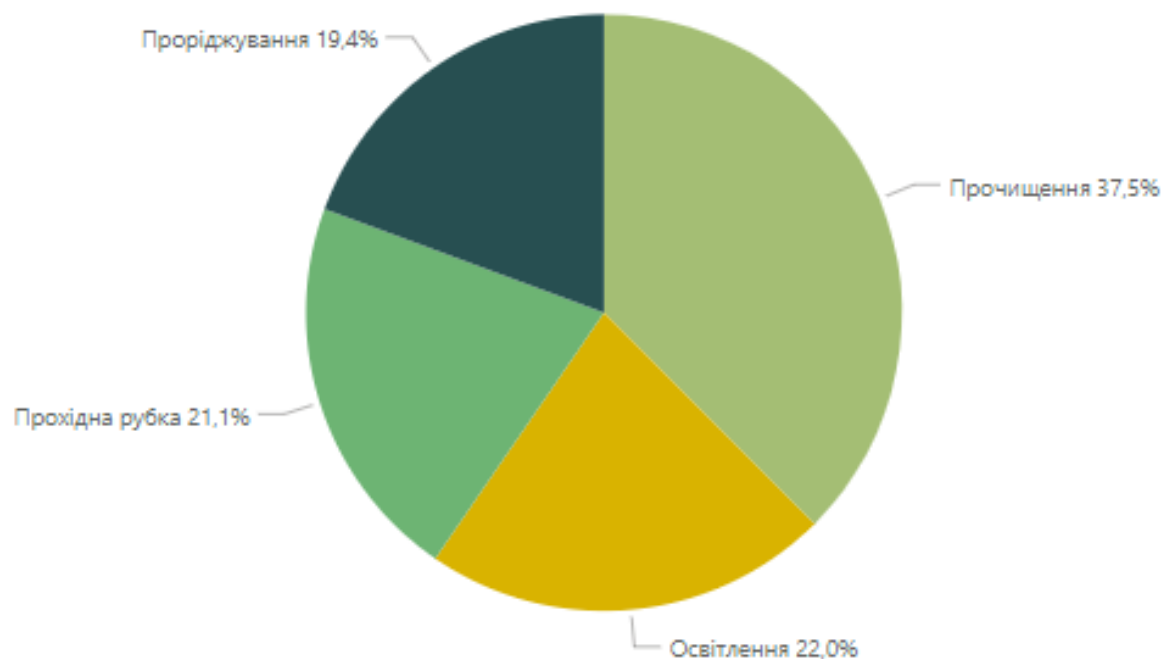
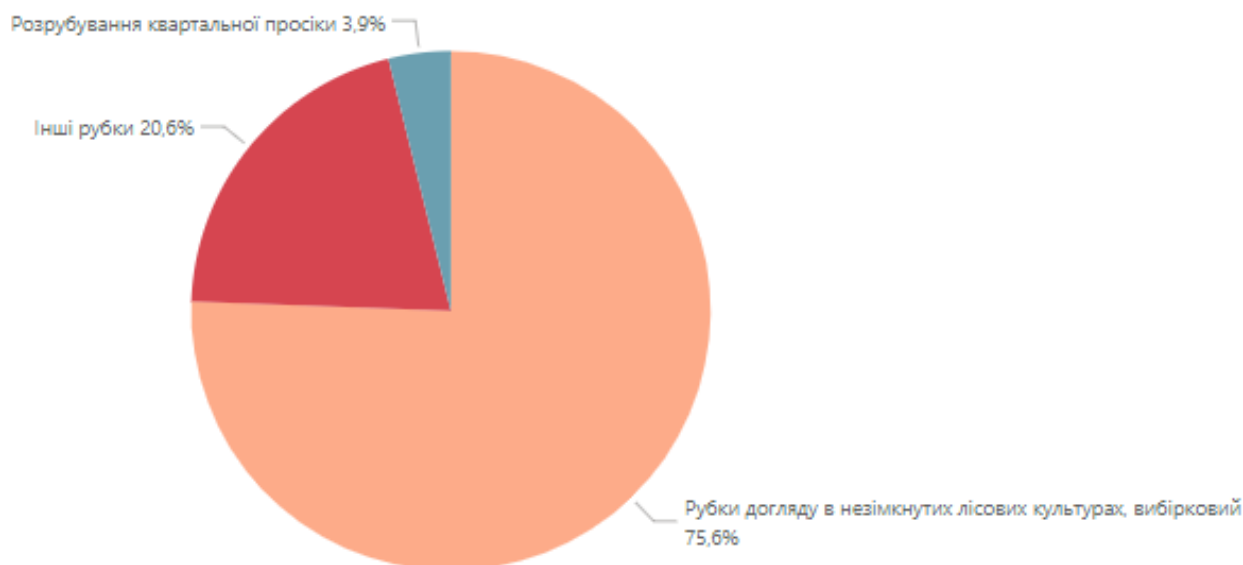

Рис. 16. Структура розподілу площі та запасу різних типів рубок догляду за 2020-2022 рр

Запас на гектар найвищий для інших рубок (18.2 кбм/га), у порівнянні з розрубанням квартальної просіки (8.9 кбм/га) та рубками догляду в незімкнутих лісових культурах (2.7 кбм/га) (рис. 17).

**Рис. 17. Структура видів рубок за площею та обсягом запасів
(куб.м/га) у 2020-2022 роках.**

Вихід деревини за технічною придатністю при рубках догляду за категоріями технічної придатності наступний (таблиця 8).

Таблиця 8

**Розподіл заготовленої у 2020-2022 році деревини від РД за основними
лісництвами Філії «Коростенське ЛМГ»**

Лісництво	Ділова	Дров'яна	Ліквід з крони	Хворост та сучки	Запас Всього
Левківське лісництво	1 333	800	45	544	2 722
Березівське лісництво	162	1 044	86	323	1 615
Бехівське лісництво	261	882	4	465	1 612
Шершнівське лісництво	75	744	37	658	1 514
Омелянівське лісництво	157	380	3	485	1 025
Корабельне лісництво	172	579	36	228	1 015
Ушомирське лісництво	40	172	0	765	977
Тригирське лісництво	376	317	11	250	954
Богунське лісництво	107	690	14	125	936
Пилипівське лісництво	21	644	14	152	831
Турчинецьке лісництво	61	235	3	299	598
Новозаводське лісництво	100	225	2	59	386
Всього	2 865	6 712	255	4 353	14 185

Наприклад, Левківське лісництво має загальний запас 2722 кубічних метрів деревини, що включає ділову деревину, дров'яну деревину, ліквід з крони, хворост та сучки [42,31]. Інші лісництва також відзначаються відповідними обсягами виходу деревини з різних категорій технічної придатності.

ВИСНОВКИ

1. Філія «Коростенське лісомисливське господарство» є одним із найбільших лісокористувачів у регіоні, що підтверджується значними щорічними обсягами лісозаготівлі за 2020-2022 роки. За цей період загальні обсяги лісозаготівлі перевищили 0,34 млн. м³ деревини.
2. Під час проведення суцільнолісосічних рубок було заготовлено - 53,9% деревини. Понад 33,5% від загального обсягу вирубанної деревини припало на вибіркові санітарні рубки, суцільно санітарна рубка – 4%, суцільнолісосічна широколісосічна рубка – 2,9%, прохідна рубка – 2,4% та прочищення – 0,6%.
Під час проведення рубок головного користування в останні роки спостерігається зниження продуктивності деревостанів лісосічного фонду. Якщо у 2020 року при суцільнолісосічній рубки в середньому з 1 га вирубувалося 302 м³ деревини, то у 2021-2022 році цей показник зменшився до 268-275 м³
3. Частка лісозаготівлі від вибірових санітарних рубок протягом останніх років значно змінилася. У 2020 році вона склала 75,4 %, а у 2022 році знизилася до 68,7 %
4. Найбільшу площу серед рубок догляду займає прочищення (301 га), що становить 37.5% від загальної площі. Освітлення займає 22.0% (177 га), прохідна рубка — 21.1% (169 га), а проріджування — 19.4% (155 га). Запас на гектар найвищий у прохідної рубки (47.8 кбм/га), тоді як найменший — у освітлення (3.7 кбм/га)
5. Основний тип РГК суцільні — є суцільнолісосічна рубка, що займає 92.3% від загальної площі рубок, тоді як інші типи, такі як широколісосічна 5,1%, середньолісосічна 2,3%, та вузьколісосічна 0,25%, ці рубки значно менш поширені

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Хомюк, П. Г., Осадчук, Л. С., & Портах, С. В. (2021). Становлення та особливості застосування нормативів з таксації товарної структури запасів деревостанів і заготовлених круглих лісоматеріалів. *Науковий вісник НЛТУ України*, 31(3), 14-21. <https://doi.org/10.36930/40310302>
2. Слиш О. А. Оцінка сортиментно-гатункової структури дубових деревостанів з використанням сучасних технологій / О. А. Слиш, М. В. Любчич, М. І. Букша // Вісник ХНАУ імені В. В. Докучаєва. Серія: «Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство». – 2016. – № 2. – С. 134–141.
3. Алексійчук Ю. А. Основні закономірності розподілу діаметра у стиглих та перестійних соснових насадженнях / Ю. А. Алексійчук // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2005. – Вип. 83. – С. 161–169.
4. Shakhman I.A., Bystriantseva A.N. Assessment of Ecological State and Ecological Reliability of the Lower Section of the Ingulets River. *Hydrobiological Journal* Volume 53, Issue 5, 2017. – P. 103–109.
5. Строчинський А.А. Нормативи товарності запасу вирубуваної частини деревостанів / А.А. Строчинський, С.М. Кашпор, Л.М. Березівський // Аграрна наука і освіта. – 2000. – № 1. – С. 125–132.
6. Свинчук В.А. Особливості форми та повнодеревності стовбурів сосни звичайної в штучних деревостанах Полісся України / В.А. Свинчук // Науковий вісник НАУ. – 2005. – Вип. 83: Захист лісу. – С. 182–188.
7. Биковський Б. Ю. Аналіз лісозаготівельного виробництва в ДП «Шепетівське ЛГ» : кваліфікаційна робота : спец. 205 «Лісове господарство» / Поліський національний університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. кер. Т. М. Іванюк. - Житомир, 2022. - 31 с.
8. Любчич М. В. Застосування сучасних технологій для підвищення ефективності використання лісових ресурсів / М. В. Любчич, І. Ф. Букша, В. П. Пастернак // Тези наукової конференції, присвяченої 85-річчю з дня народження Б. Ф. Остапенка. – ХНАУ, 2007. – С. 77–78.

9. Поляков О. В. Адаптивна промислова сортиментація лісосічного фонду : практичні рекомендації / О. В. Поляков, М. О. Поляков // Науковий вісник Національного аграрного університету. Зб. наукових праць. – 1999. – Вип.17. – С. 345–348.
10. [Лісорубні квитки \(ukrforest.com\)](http://ukrforest.com)
11. Божок О.П., Вінтонів І.С. Деревинознавство з основами лісового товарознавства. Київ: НМК ВО, 1992. 320 с.
12. Лісовий кодекс України // Лісовий і мисливський журнал, №2 / 2006. – 15 с.
13. Сетак Я. Р. Товарна структура заготовленої деревини при рубках головного користування в ДП «Житомирське ЛГ» : кваліфікаційна робота : спец. 205 "Лісове господарство" / Поліський нац. університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. керівник Ю. В. Сірук. – Житомир, 2021. – 33 с.
14. Інструкція по обліку продукції лісозаготівель, лісопилення і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України: наказ Держкомлісгоспу України від 19 грудня 2003 р. № 205.
15. Кашпор С.М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень. Науковий вісник НАУ. 2008. № 17. С. 265-268.
16. Кашпор С. М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень / С. М. Кашпор // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 1999. – Вип. 17. – С. 265– 268
17. Гриник Г. Г. Лісівничо-таксаційні особливості та динаміка складу гірських букняків Українських Карпат. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.3. С. 22-39.
18. Алексійчук Ю. А. Моделі товарної структури стиглих та перестійних соснових насаджень Полісся України / Ю. А. Алексійчук // Аграрна наука і освіта. – 2005. – Т. 6, № 5–6. – С. 122–125.
19. Строчинський А.А. Моделі розмірно-якісної структури об'єму стовбурів основних лісоутворювальних порід : монографія / Строчинський А. А., Кашпор С. М., Поляков О. В. – К.: НАУ, 2007. – 14 с.

20. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід. – К., 2007. – 25 с.
21. Слиш О.А. Досвід застосування програмно-технологічного комплексу Field-Map при відведенні лісосік у ДП «Конотопське ЛГ» / О.А. Слиш, В.Ю. Яроцький // Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». – 2012. – Вип. 171. Ч. 3. – С. 84–90.
22. Король М.М. Вплив густоти зростання та складу деревостану на форму стовбура дуба звичайного / М.М. Король, І.В. Рижак, В.В. Костишин // Науковий вісник НЛТУ. – 2008. – Вип. 18.2. – С. 25–30.
23. [Геопортал:Ліси України|forestry.org.ua](http://forestry.org.ua)
24. Слиш О. А. Методи дистанційного вимірювання та моделювання профілів стовбурів для встановлення їх сортиментно-гатункової структури / О. А. Слиш, В. А. Солодовник, М. І. Букша // Лісівнича освіта і наука: історія, сучасний стан та перспективи розвитку : м-ли міжнар. наук. конф., 16–19 жовтня 2013 р. – Х. : ХНАУ, 2013. – С. 152–155.
25. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню / Отв. Ред. К.Е. Никитин. К.: Урожай, 1984. 630 с.
26. Бондарук Г.В., Лавров В.В. Місце України на європейському ринку лісової продукції та перспективи розвитку під впливом сертифікації лісів. Наук. вісник УкрДЛТУ. 2004. Вип. 14.2. С. 103–109.
27. Модели роста и продуктивность оптимальных древостоев // А.А. Строчинский, А.З. Швиденко, П.И. Лакида. – К.: УСХА, 1992. – 144 с.
28. Лісовий кодекс України // Лісовий і мисливський журнал, №2 / 2006. – 15 с.
29. Лісовець А. А. Аналіз товарної структури деревини від санітарно-вибіркових рубок у дубових деревостанах Мохначанського лісництва ДП «Скрипаївське НДЛГ»: кваліфікаційна робота бакалавра: спец. 205 – Лісове господарство; наук. кер. В. В. Назаренко. Харків: ДБТУ, 2023. 83 с.

30. Колишніх М. Д. Деревинознавство і лісове товарознавство: [підручник] / М. Д. Колишніх, А. Ф. Горбенко та ін. – Мінськ : Вища школа, 1989. – 279 с.
31. Лакида І. П. Оновлені моделі та таблиці сум площ поперечних перерізів і запасів повних ясенових деревостанів / Лакида І. П. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.11. – С. 50-54.
32. Вороніна В. Л. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції [Електронний ресурс] / В. Л. Вороніна. – 2013.
33. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] / Н. С. Заокіпна // Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. – 2013.
34. Кашпор С.М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень. Науковий вісник НАУ. 2008. № 17. С. 265-268.
35. Бугайов С. М. Товарна структура вільхових деревостанів Лівобережного Лісостепу України. 2017. № 1. С. 185-193
36. Пастернак В. П. Таксаційна будова стиглих порослевих дубових деревостанів Лівобережного Лісостепу / В. П. Пастернак, О. А. Слиш, О. А. Гірс // Науковий вісник НУБіП України. – 2015. – Вип. 219. – С. 49–55.
37. Задорожний А.І. Структура надземної фітомаси букових і ялинових деревостанів Полонинського хребта Українських Карпат. автореф. дис. канд. с.-г. наук: 06.03.02 / Задорожний А. І. ; Держ. ВНЗ "Нац. лісотехн. ун-т України". Львів, 2021. 24 с.
38. Робочі правила з упорядкування лісового фонду України. Ч. 1. Польові роботи. – Ірпінь: Укрдержліспроєкт, 2004. – 67 с.
39. Строчинський А. А. Товарна структура деревостанів основних лісоутворювальних порід : монографія / А. А. Строчинський, С. М. Кашпор. – К.: НАУ, 2007. – 25 с
40. Малишева А. В. Аналіз сортиментної структури деревини від рубок головного користування та її реалізація у ДП «Вовчанське ЛГ»: кваліфікаційна робота бакалавра: спец. 206 – Лісове господарство; наук. кер. Ю. М. Біла. Харків: ДБТУ, 2023. 87 с.

41. Дзик В.Д. Форма і повнодеревність стовбурів липи серцелистої Чернівецької області / В.Д. Дзик, С.М. Кашпор // Науковий вісник НУБіП України – 2010. – Вип. 147. – С. 209–214.
42. Савич Ю. Н. Особенности роста сосновых культур в свежих суборях Полесья и Лесостепи : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. с.-х. наук : 06.03.02 «Лесоустройство и лесная таксация» / Ю. Н. Савич. – К., 1965. – 22 с.
43. Кучинська В. С. Аналіз лісокористування деревними ресурсами в умовах ДП «Рафалівське ЛГ» Рівненської області : кваліфікаційна робота : спец. 205 "Лісове господарство" / Поліський нац. університет, каф. лісівництва, лісових культур та таксації лісу ; наук. керівник Ю. В. Сірук. - Житомир, 2022. - 33 с.
44. Любич М. В. Обґрунтування принципів відбору модельних дерев для встановлення сортиментно-гатункової структури деревостанів / М. В. Любич, І. Ф. Букша, В. П. Пастернак // Лісівництво і агролісомеліорація. – 2008. – Вип. 114. – С. 74–79.